

UN ITINÉRAIRE POLITIQUE. A TRAVERS LE SOCIALISME
EN SUISSE ROMANDE. LA VIE DU
DR. MAURICE JEANNERET-MINKINE (1886–1953)

*(Egy politikai életút a latin nyelvű Svájcban.
Dr. Maurice Jeanneret–Minkine élete (1886–1953))*

Lausanne, 1991. 637.

A kiegyensúlyozottan konzervatív (vagy ha úgy tetszik mérsékelten liberális) Svájcban nem is ritka kivétel, ha doktori disszertáció jelenik meg svájci szocialista vezető életéről. Ehhez még hozzátartozik, hogy az illető nem volt sem miniszterelnök, sem miniszter, sem rektor, sőt inkább többszörösen rendhagyó személyiség, egyenesen inkább renitens volt.

Maurice Jeanneret 1886-ban a svájci rebellis Jura-vidék történetileg ismert városában, Saint-Imier-ben született, egy tehető óragyártó apa fiaként. Az orvosi egyetemen folytatott tanulmányokat és orvosként indult neki az életnek. Mint sokakat, őt is az első világháború eseményei, annak politikai, szociális és gazdasági következményei, sőt konfrontációi vonzották a politika felé. 1917-ben egyik megalapítója a Fiaatal Független Radikális Pártnak, de csak az újabb politikai konfrontációk után, 1920-ban csatlakozik a szocialista párthoz. A párt balszárnyához kapcsolódik, s amikor más országokhoz hasonlóan (Franciaország, Németország) 1920-ban Svájcban is bekövetkezik a „szakadás” a szocialista pártban, Jeanneret azokhoz csatlakozik, akik nyitottak maradnak a kommunistákkal való együttműködésre, s mindig nagy figyelemmel kísérte nyomon az új Szovjet-Oroszország belső változásait, ebben orosz származású felesége is szerepet játszhatott. A dél-svájci Vaude kantonbeli szocialista orgánium, a Le Droit du Peuple hasábjain éles hangú viták zajlottak le a szovjet fejlődésről, a viták során Jeanneret a bolsevik lépéseket védte.

Az újabb nagy nemzetközi megrázkódtatást a gazdasági világválság hozta, amelynek idején Svájcban is sor került tüntetésekre és helyi általános sztrájkokra. Jeanneret-t is letartóztatták a zavargások során, 1932. november 9-én. Jeanneret 1930-as években egyik lelkes támogatója annak a Léon Nicole-nak, aki a szocialista párt genfi vezetőjeként és helyi kantonális kormánypolitikusként is a svájci népfront sajátos megjelenítője volt. A genfi variánsnak megvolt természetesen mind a nemzetközi visszhangja, mind a belső svájci rokonszenvező sajtótörténete is, amelyben Jeanneret-nek megint csak megvolt a maga helye.

Az újabb nagy nemzetközi fordulót München, de még inkább 1939, a Sztálin–Hitler paktum váltotta ki. Ez a (latin nyelvű) svájci szocialista mozgalomban is szakadásokat hozott. Nicole és Jeanneret kitarzott a szovjet politika védelme mellett, s emiatt 1939-ben kizárták őket a PSS-ből (Svájci Szocialista Párt). Kizárták egész pártszervezeteket is, ezek aztán megalakították a maguk ellenzéki, független szocialista pártját: a Fédération socialiste suisse-t, amely 1939 és 1941 között féllilegalitásban, megvetetten tevékenykedett. Jeanneret ennek a pártnak egyik alapítója és vezetője volt.

Mindennek ellenére az 1939–1941-es korszak az FSS tagjai, s persze Jeanneret számára különösen nehéz, megpróbáltatásokkal teli időszak volt. Ugyanekkor az FSS-nek is számos helyi orgánuma volt.

1941 változtatott ezen a helyzeten, amikor nagy vonalakban kirajzolódott az antifasiszta koalíció, ám ez a történeti és svájci munkásmozgalmi vetületben távolról sem jelentett egyszerű és automatikus folyamatokat. Az 1939-ben a kizárt hajdani baloldali szocialisták közül sokak számára ugyanúgy felvetődött az anyapártba (PSS) visszatérés gondolata, mint ahogy néhány – a sztálinista politikával szembekerült – nagynevű kommunista (Jules Humbert-Droz) számára is ebben az időszakban nyíltak meg a PSS kapui. Ám az FSS több tagja s a hajdani nicole-isták közül számosan változatlanul távol maradtak a PSS-től. 1943 májusában Vaude kantonban megalakították az új pártot, a Parti ouvrier et populaire-t (POP), amely ismét rendelkezett orgánumokkal. (A párt legfontosabb orgánuma a Voix Quvriere volt.) Jeanneret ennek a pártnak az egyik alapító tagja és vezetője. A pártalakulással egyidejűleg a nicole-isták 1943 májusában meglepetésre – az akadályok és megtorlások ellenére – jelentős választási sikert értek el Genfben. A szervezkedés egész Svájcban tovább folyt, a kapcsolatok kibővültek a német ajkú baloldaliakkal, és így alakult meg 1944 októberében a zürichi kongresszuson a Svájci Munkáspárt, amelynek Jeanneret ismét alapító és vezető tagja és parlamenti képviselője lett.

Pierre Jeanneret nagyapja életrajzának feldolgozásánál külön nagy fejezeteket szentelt olyan részkérdések feldolgozásának, mint a keresztényszocialista hatás, avagy az 1914–1915-ben fiatal orvosként a balkáni frontokon és főként Szerbiában szerzett élmények. Nem kevésbé izgalmas az a nagy terjedelmű fejezet, amely azt dolgozza fel, hogy miként következett be Jeanneret életében az átfordulás a liberális/radikális párttól a szocialistákhoz. A külpolitikát és a nemzetközi munkásmozgalmat érintő nagy viták mellett (amelyeket a szerző kínos precizitással dolgoz fel) nem kevésbé izgalmas, hogy egy szocialista orvos, a nem annyira iparosodott Vaude kantonban a mozgalom megerősítése érdekében miként kezd az 1920-as években nagyobb figyelmet fordítani az agrárkérdésnek, és milyen alternatívákat kínál.

Az 1930-as években – a már említett nagy korszakos kérdések mellett – a helyi municipális politika ugyanúgy nagy szerepet játszott Jeanneret életében, mint a szövetkezeti mozgalom, mind ebben a korszakban, mind 1945 után. Jeanneret 1945-től haláláig, 1953-ig parlamenti képviselő volt, s emellett a Munka Párt egyik vezetője maradt.

A kötetet kitűnő apparátus egészíti ki. A mellékletek mellett jól használható a 20 oldalas annotált névmutató és az 55 oldalas bibliográfia.

A munkát mindezek alapján valóban minden érdeklődő haszonnal olvashatja.